

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Vztahy mezi výzkumem (monitoringem), politikou a praxí v adiktologii

doc. MUDr. Viktor Mravčík, PhD

> Evidence-based princip

Evidence-based princip a spojení výzkumu (monitoringu), politiky a praxe jsou v české drogové politice kodifikovány od 90. let

- > Jak je uplatňován praxi?
- > Co všechno je potřeba, aby byl uplatňován v praxi?
- > Jak by měly věda, politika a praxe navzájem komunikovat?

Počáteční úvahy z pohledu vedoucího NMS

- Je potřeba popisovat situaci komplexně, problémy v kontextu
- Je potřeba popisovat problémy jasně a srozumitelně – to je věda sama o sobě
- Komunikovat srozumitelně není vždy snadné – situace není vždy jasná, problémy jsou komplexní
- Komunikace je dialog, který vyžaduje zodpovědné a připravené partnery
- K efektivní komunikaci je potřeba komunikační systém

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

> Zkušenosti z činnosti NMS/RVKPP

- > Komunikační systém je klíčový faktor:
  - > Definovány a respektovány zodpovědnosti
  - > Decision makers připraveni poslouchat (a naopak)
  - > Monitoring/věda mají možnost mluvit (a naopak)
- > Strukturovaná koordinovaná kultivovaná drogová politika je další faktor
- > Problém nastává, když rozhodování je defragmentováno (ke komu hovořit?, z jaké perspektivy?); totéž platí o „knowledge“
- > Blízkost všech hráčů zvyšuje efektivitu komunikace (NMS součást sRVKPP, RVKPP integrující zástupce z praxe)
- > Pravidelná inventura situace pomáhá řešit problémy efektivně (výroční zpráva, akční plány)
- > Okno příležitosti je důležité (náhoda přeje připraveným...)
- > Být proaktivní, předvídat

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Knowledge transfer

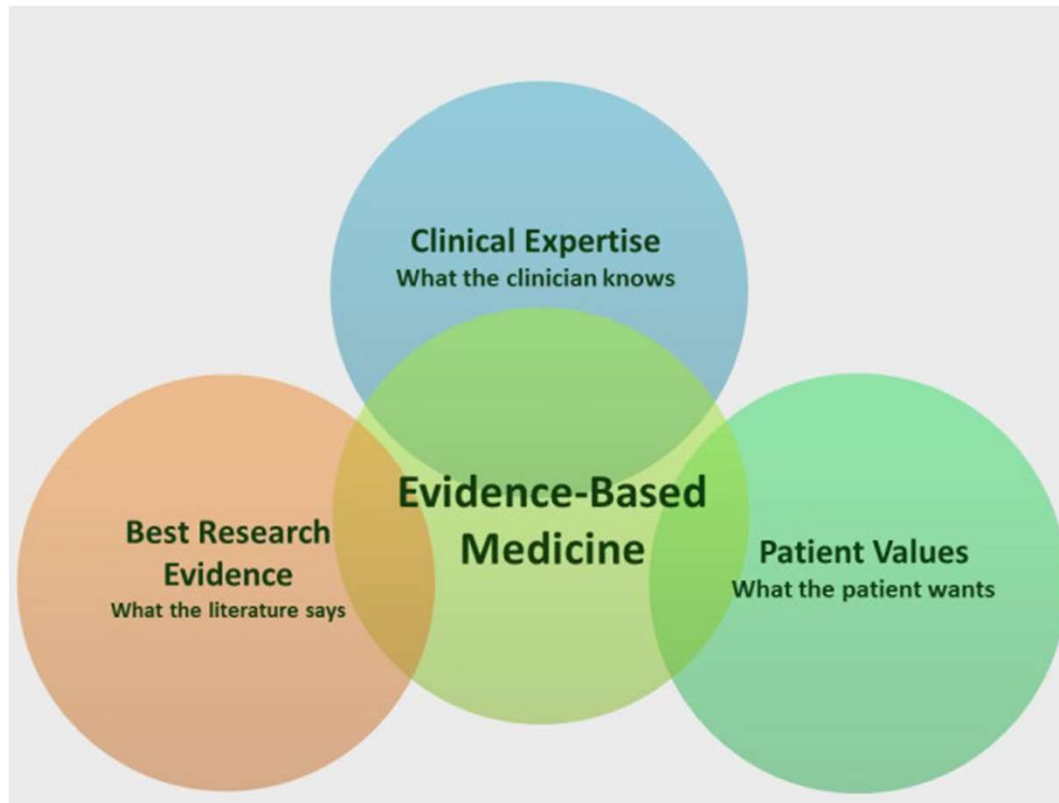
<https://www.alamy.com/stock-photo-word-cloud-knowledge-transfer-114925408.html>

Evidence-based medicine/policy

- > Evidence-based medicine: 1991 (Guyatt)
- > Cochrane collaboration: 1993

Guyatt, G. H. (1991). Evidence-based medicine. ACP Journal Club, 114(2), A16.
doi:10.7326/ACPJC-1991-114-2-A16

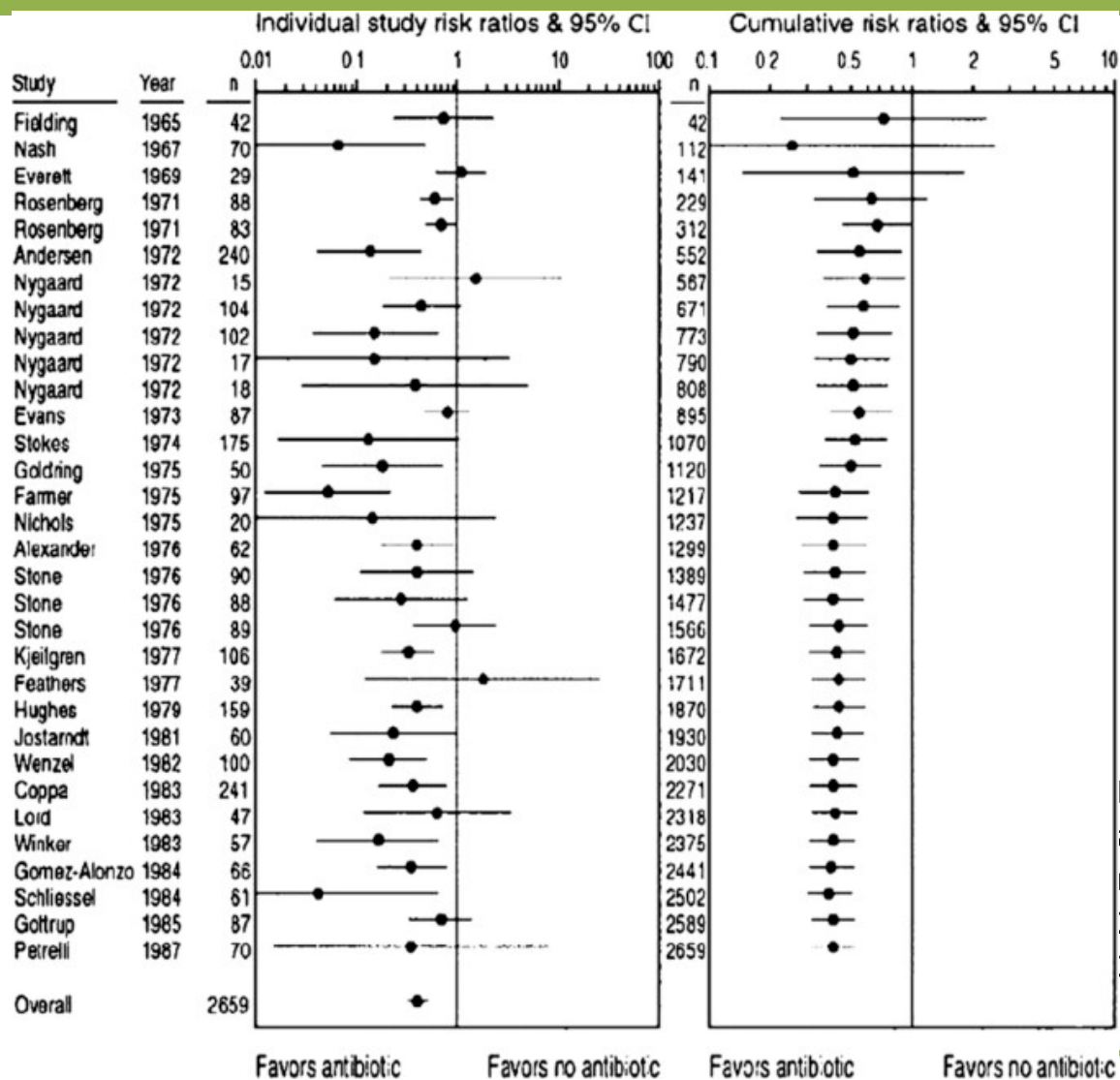

Proč je evidence-based medicína/politika důležitá?

> Příklad
antibiotické
profylaxe u
operací
tlustého střeva

Haidich AB. Meta-analysis in medical research. *Hippokratia*. 2010;14(Suppl 1):29-37.

< x x x x x

Policy based evidence?

Evidence based policy or policy based evidence?

Willingness to take action influences the view of the evidence—look at alcohol

Marmot, M. G. (2004). Evidence based policy or policy based evidence? *BMJ (Clinical research ed.)*, 328(7445), 906-907. doi:10.1136/bmj.328.7445.906

Bariéry evidence-based přístupu v politice a praxi

- Nedostatek zdrojů finančních, lidských
- Nedostatečná struktura, koordinace
- Ideologie, legislativa (např. harm reduction opatření)
- Politické, ekonomické a strategické zájmy
- Byrokracie
- Setrvačnost
- Nedorozumění

Bariéry evidence-based přístupu v politice a praxi

Illicit drugs, policing and the evidence-based policy paradigm

The developmental pathway notion suggests that it is only once research is fully embedded culturally, that critical reflections on EBP and the ‘necessary but insufficient’ role of research in policy making can begin to be explored. We suggest that this notion of a developmental pathway to the introduction and subsequent appreciation of the limits to EBP is an important insight, and assists in understanding where policing, relative to health, is placed in the context of the EBP literature. It is plausible that understandings of EBP in the policing context are at the ‘necessary’ stage. It is only once the complexities of the unique policy decision-making processes of the policing environment are better understood, that the notion of ‘insufficiency’ can moderate and inform calls for EBP.

Ritter, A., & Lancaster, K. (2013). Illicit drugs, policing and the evidence-based policy paradigm. *Evidence & Policy: A Journal of Research, Debate and Practice*, 9(4), 457-472.
doi:10.1332/174426413X662662

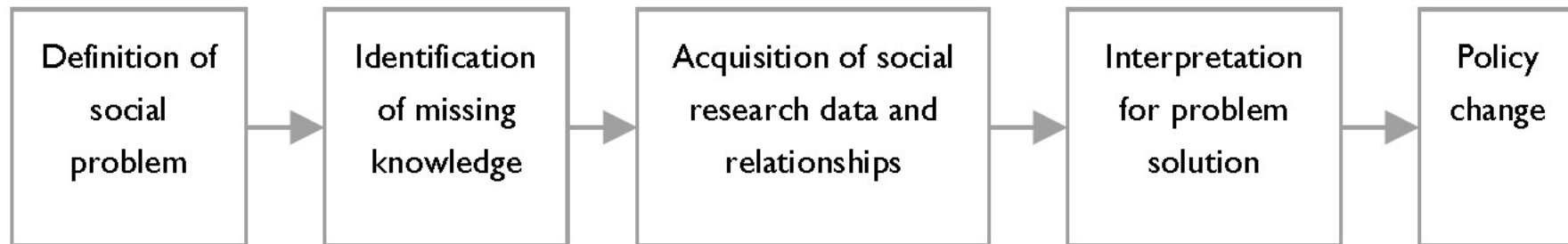

Využití výsledků výzkumu - modely

- Problem-solving: výzkum jako předkladatel řešení konkrétního problému
- Knowledge-driven: základní výzkum, který poskytuje podněty pro politiku a praxi
- Intellectual enterprise: výzkum jako intelektuální podnikání, které definuje problémy, aby je mohl studovat
- Interactive: více konkurenčních zdrojů informací, vícesměrná komunikace mezi politiky, praktiky, výzkumníky
- Enlightenment: trvalá „osvěta“ ovlivňuje politiky, politiku
- Political: podpora (dříve přijatých) politických rozhodnutí
- Tactical: zpoždění nebo odvracení řešení s odkazem na nedostatek důkazů; zbavování se politické odpovědnosti, „podplácení“ vědy podporou výzkumu

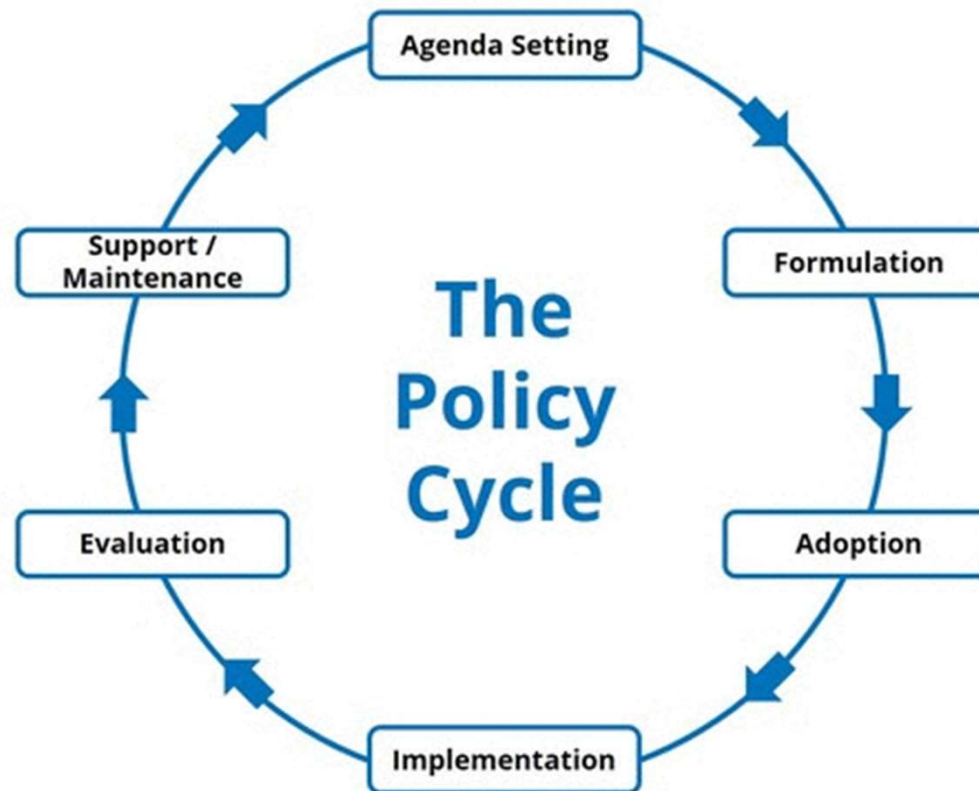
> Využití výsledků výzkumu

> Tradiční chápání role výzkumu v (sociální) politice

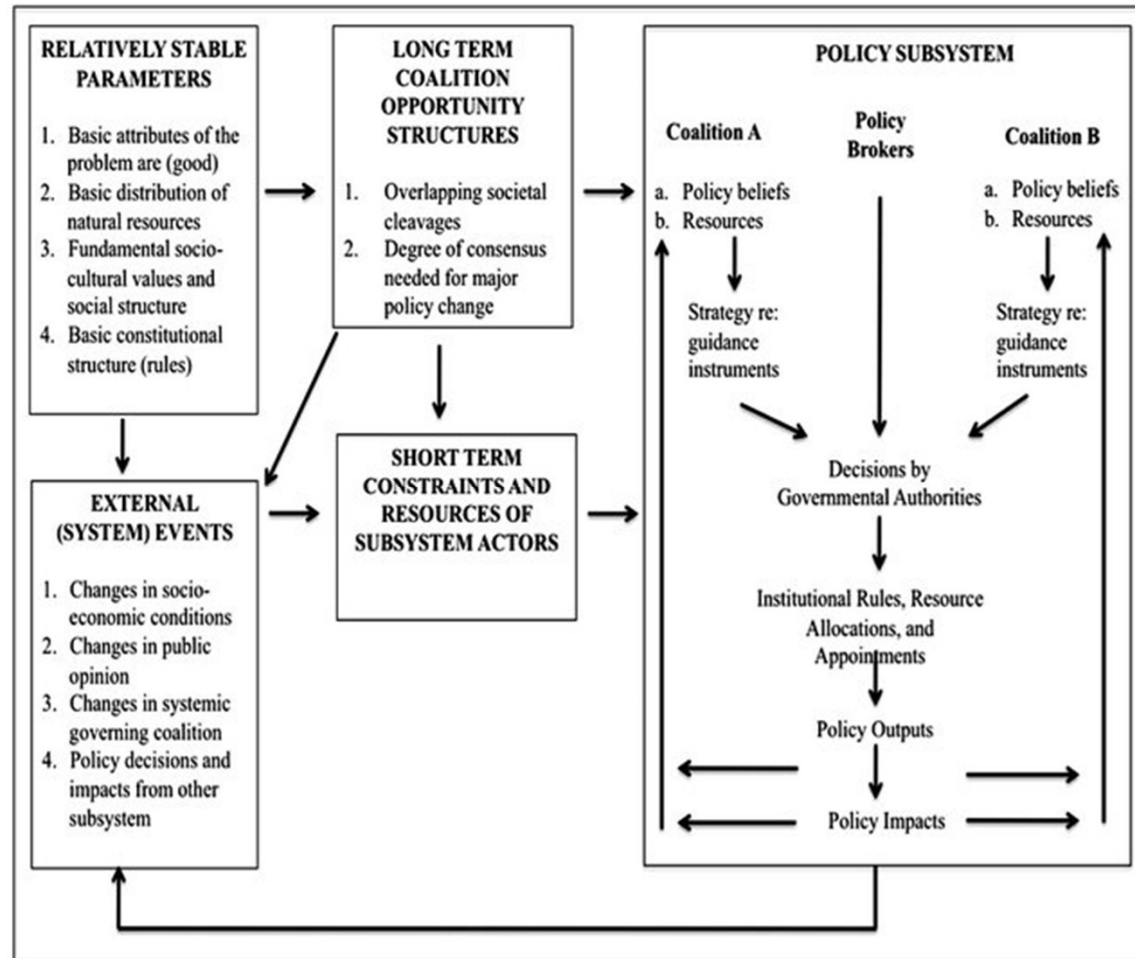

Bulmer M (1982) *The uses of social research: Social investigation in public policy-making*. Contemporary Social Research, No. 3. London: George Allen & Unwen.

> Politický cyklus

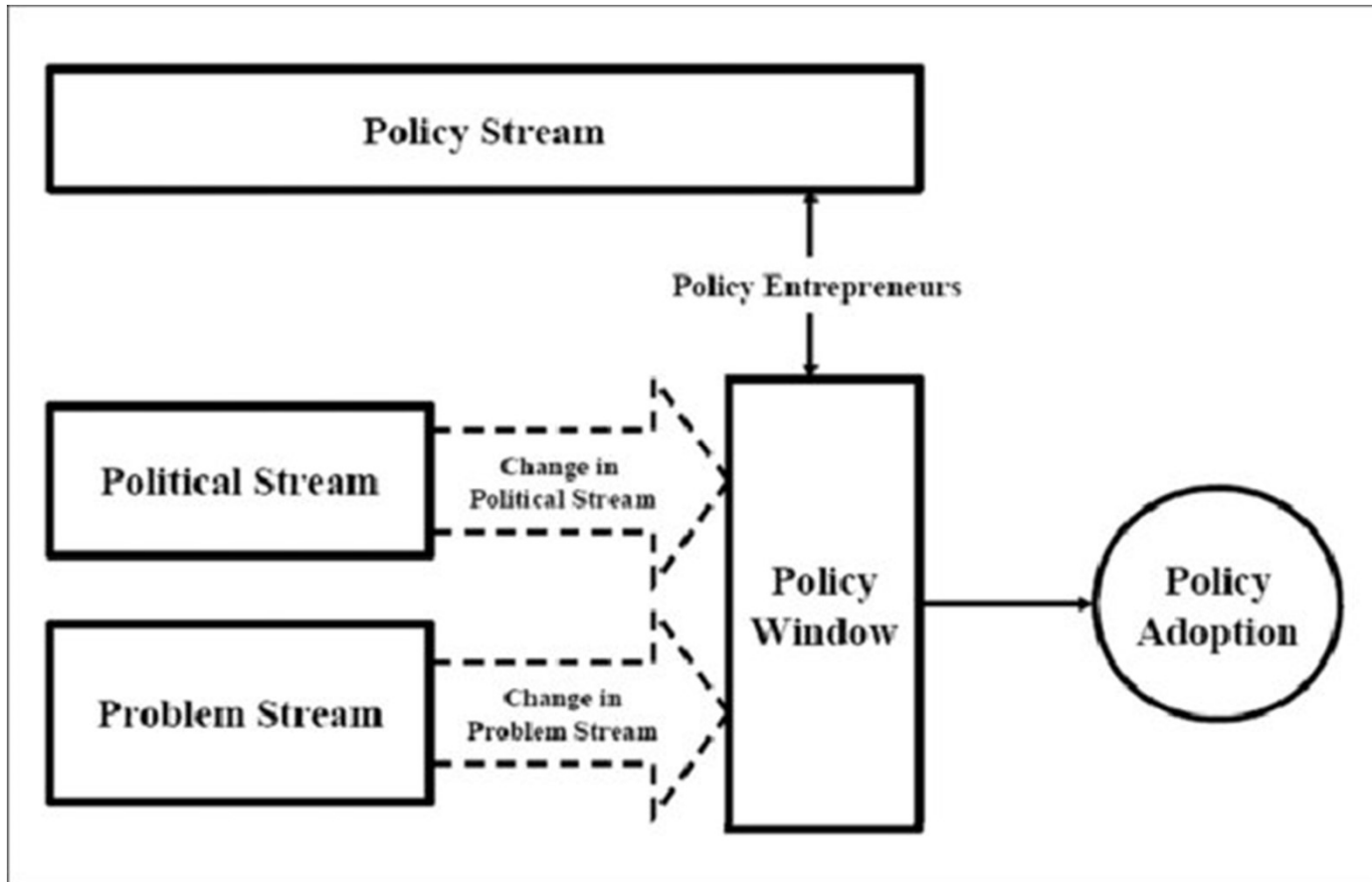
➤ Advocacy coalition framework (Sabatier)

Sabatier, P. A. (1988). An advocacy coalition framework of policy change and the role of policy-oriented learning therein. *Policy Sciences*, 21(2), 129-168. doi:10.1007/BF00136406

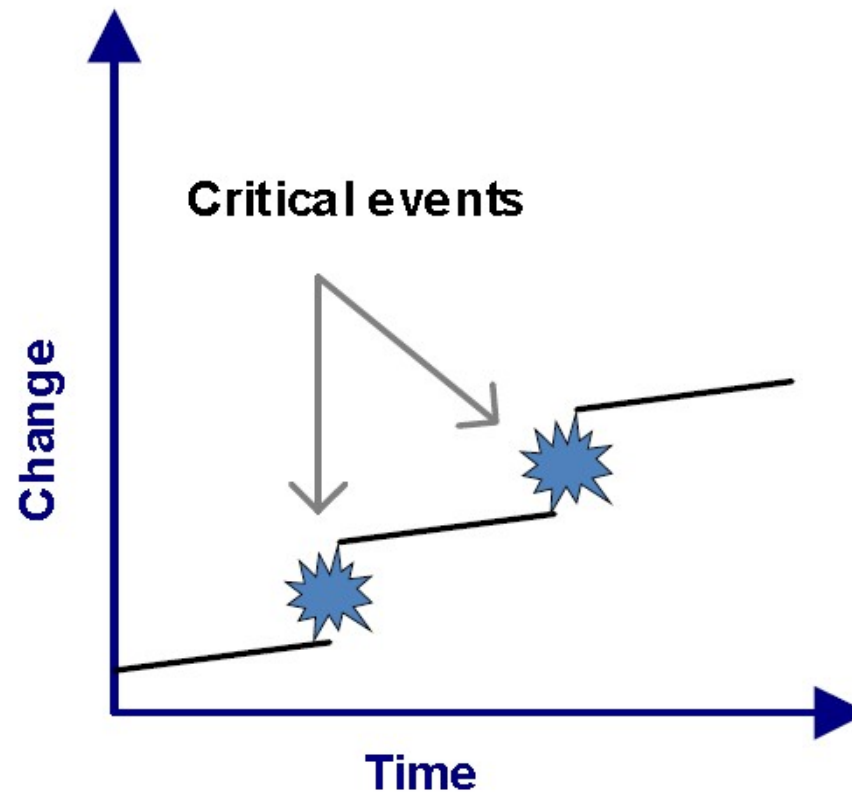
> Multiple streams model (Kingdon)

Kingdon, J.(1984). Agendas, Alternatives and Public Policies, New York: Harper Collins.

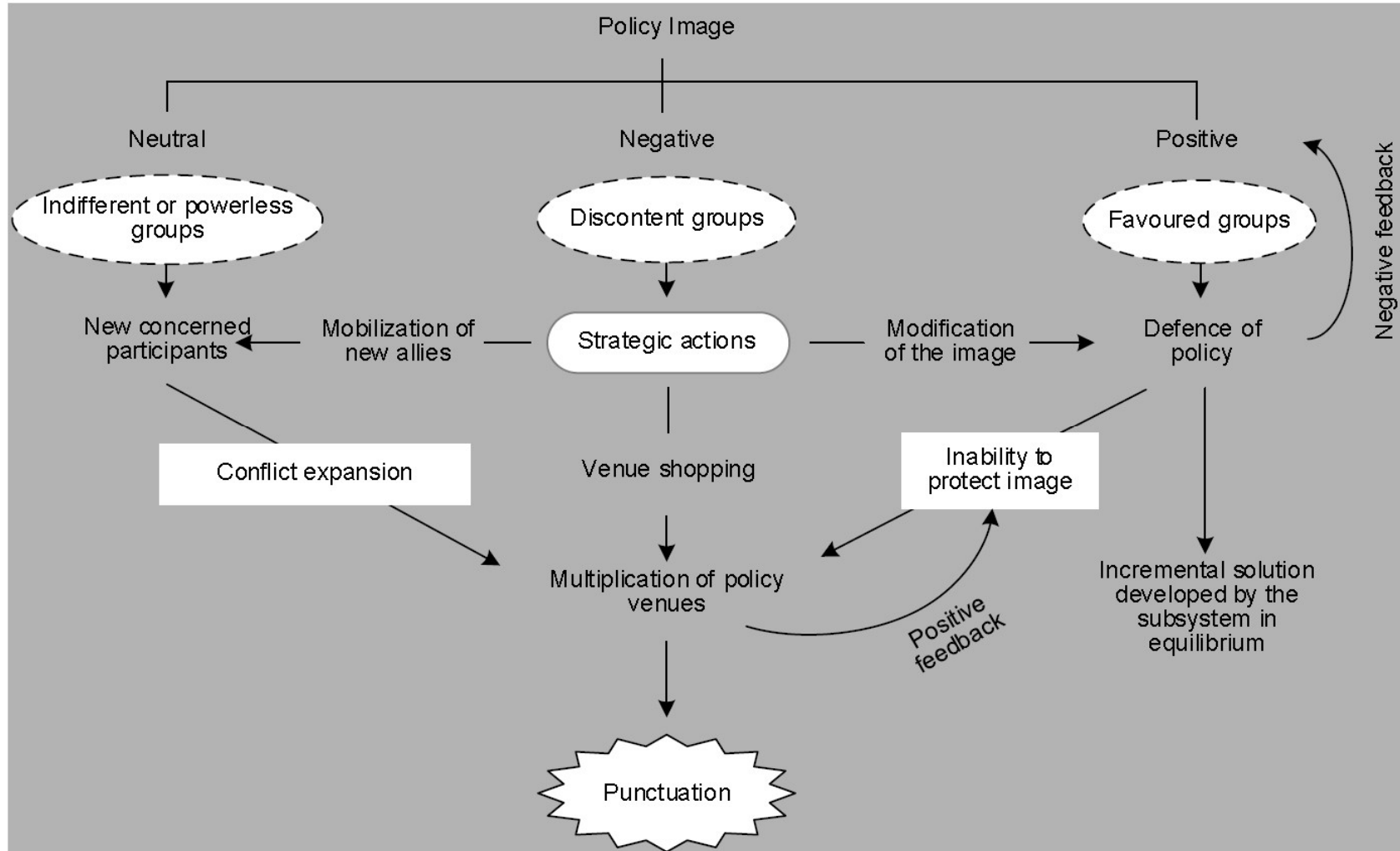
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

> Punctuated Equilibrium model (Baumgartner & Jones)

- Baumgartner, F. R., & Jones, B. D. (1991). Agenda Dynamics and Policy Subsystems. *Journal of Politics*, 53(4), 1044-1074. doi:10.2307/2131866
- Cairney, P., & Jones, M. D. (2016). Kingdon's Multiple Streams Approach: What Is the Empirical Impact of This Universal Theory? *Policy Studies Journal*, 44(1), 37-58. doi:http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/%28ISSN%291541-0072/issues, https://www.ncchpp.ca/docs/2018_ProcessPP_Intro_PunctuatedEquilibrium_EN.pdf

> Punctuated Equilibrium model (Bagartner & Jones)

Dopad výzkumu: Research Impact Framework

Research-related impacts	Policy impacts	Service impacts	Societal impacts
<ul style="list-style-type: none"> • Type of problem/knowledge • Research methods • Publications and papers • Products, patents and translatability potential • Research networks<ul style="list-style-type: none"> • Leadership and awards • Research management • Communication	<ul style="list-style-type: none"> • Level of policy-making • Type of policy • Nature of policy impact • Policy networks • Political capital	<ul style="list-style-type: none"> • Type of services: health/intersectoral • Evidence-based practice • Quality of care • Information systems • Services management • Cost-containment and cost-effectiveness	<ul style="list-style-type: none"> • Knowledge, attitudes and behaviour • Health literacy • Health status • Equity and human rights • Macroeconomic/related to the economy • Social capital and empowerment • Culture and art • Sustainable development outcomes

Kuruvilla S, Mays N, Pleasant A, Walt G. Describing the impact of health research: a Research Impact Framework. BMC Health Serv Res. 2006 Oct 18;6:134. doi: 10.1186/1472-6963-6-134. PMID: 17049092; PMCID: PMC1635046.

Jaká je povaha vlivu výzkumu na politiku?

- > **Přímý vliv** (instrumental use) – výsledky přímo ovlivňují politiku, opatření
- > **Mobilizační, podpůrný vliv** (mobilisation of support, supportive evidence) – výzkum přináší důkazy podporující politiku, zvyšuje povědomí o nějakém fenoménu (souhrnné články, policy briefs).
- > **Konceptuální dopad** (conceptual use) – výzkum vede k novým myšlenkám, změně jazyka a dalším změnám, které ovlivňují obsah a diskurz politiky
- > **Širší vliv** (redefining/wider influence) – výzkum vede k hluboké změně, transformaci zakořeněných názorů a praxe, změně paradigmatu

- Weiss CH. Have We Learned Anything New About the Use of Evaluation? American Journal of Evaluation. 1998;19(1):21-33. doi:10.1177/109821409801900103
- Kuruvilla S, Mays N, Pleasant A, Walt G. Describing the impact of health research: a Research Impact Framework. BMC Health Serv Res. 2006 Oct 18;6:134. doi: 10.1186/1472-6963-6-134. PMID: 17049092; PMCID: PMC1635046.

Co je zapotřebí, aby měl výzkum dopad na protidrogovou politiku?

- > Dopad tam, kde je výzkum přímo spojený s politikou
- > Sítě, think-tanky a „političtí podnikatelé“
- > Klíčoví aktéři – nositelé myšlenek nebo předkladatelé důkazů
- > Vhodné balení nálezů
- > Komunikační kanály umožňující přenos výsledků výzkumů a důkazů – proces přenosu znalostí, poznání (knowledge)
- > Vnímavé publikum a okno příležitosti
- > Včasné dodávání nálezů, rychlé jednání
- > Vědecká komunita

Methodological Innovations Online (2011) 6(1) 41-57

The Impact of Research on Policy in the Drugs Field

Susanne MacGregor^a

^aCentre for History in Public Health, London School of Hygiene and Tropical Medicine

MacGregor, S. (2011). The Impact of Research on Policy in the Drugs Field. Methodological Innovations Online, 6(1), 41-57. doi:10.4256/mio.2010.0027

> Drogová politika: implicitní pravidla

- > Důkazu, že droga poškozuje člověka, se vždy věří a vždy je považován za závažný.
- > Při odhadu rizika spojeného s drogami se přihlíží spíše k riziku maximálnímu, nikoliv průměrnému.
- > Důkazy, že užívání nelegálních drog je spojeno s pozitivy, se nesmí shromažďovat.
- > U léčebných intervencí jsou vyžadovány jak důkazy o účinnosti, tak o nákladové efektivitě.
- > Důkazy o účinnosti prevence jsou vždy vítány, ale prevence stejně nikdy nezíská dost finančních prostředků.
- > Vymáhání práva a boj proti drogám nevyžadují vůbec žádný důkaz, prostě jsou považovány za účinné a vhodné.
- > Přináší-li výzkumník důkazy proti opatřením vymáhání práva, je to považováno za liberální (liberalizační).
- > Důkazy pro opatření snižování rizik (harm reduction) jsou považovány za schvalování užívání drog.
- > Vědecký výzkum nemotivuje změnu zákona směrem od tvrdého k mírnějšímu, ale může motivovat změnu v opačném směru.

➤ Příběh (de)kriminalizace držení drog v ČR a role vědy/důkazů

- 1950-1989: trestný čin
- 1990-1998: dekriminalizováno **diskuze o zpřísnění zákona**
- 1999-2009: (re)kriminalizováno držení v množství větším než malém **projekt PAD: 1999-2001**
- 2010-současnost:
  - pěstování v malém množství dekriminalizováno
  - diferenciacie trestů mezi držení konopí a dalšími drogami
  - definována prahová množství v nařízení vlády **diskuze o prahových množstvích**
- 2012-2013:
  - Ústavní soud zrušil nařízení vlády definující prahová množství drog
  - Stanovisko Nejvyššího soudu nahradilo zrušené nařízení vlády
  - prahová množství se u některých drog zvýšila **diskuze o prahových množstvích**
- 2021:
  - Ústavní soud zrušil nařízení vlády definující prahová množství drog **zatím žádná diskuze**

Mravcik, V. (2015). (De)criminalisation of possession of drugs for personal use - A view from the Czech Republic. *Int J Drug Policy*, 26(7), 705-707. doi:10.1016/j.drugpo.2015.01.022

Belackova, V., & Stefunkova, M. (2018). Interpreting the Czech drug decriminalization: The glass is half full - Response to Cervený, J., Chomynova, P., Mravcik, V., & van Ours, J.C. (2017). Cannabis decriminalization and the age of onset of cannabis use. *Int J Drug Policy*, 52, 102-105. doi:10.1016/j.drugpo.2017.10.010

MUDr. Tomáš Záborský, Ph.D.
1969-2021

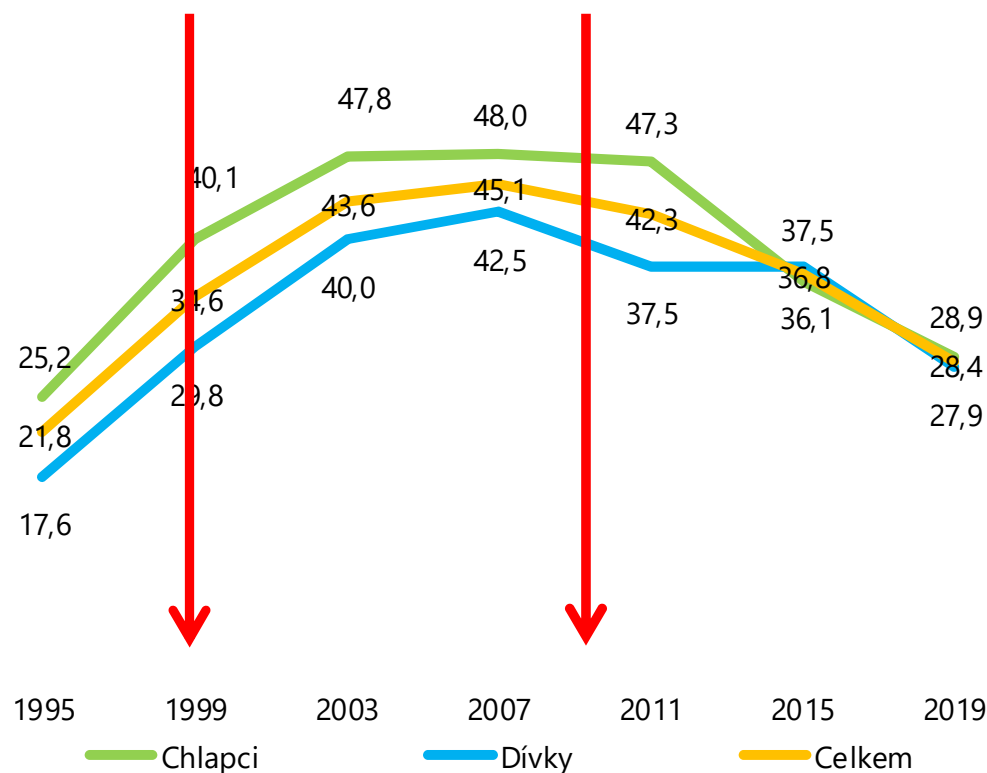

> Efekt (de)kriminalizace v ČR: (ne)odstrašující efekt TZ?

- > Celoživotní prevalence užití konopných látek mezi 16letými, ESPAD, srovnání let 1995–2019, v %

Kriminalizace držení v množství větší než malém

Dekriminalizace pěstování konopí pro vlastní potřebu, definice limitů

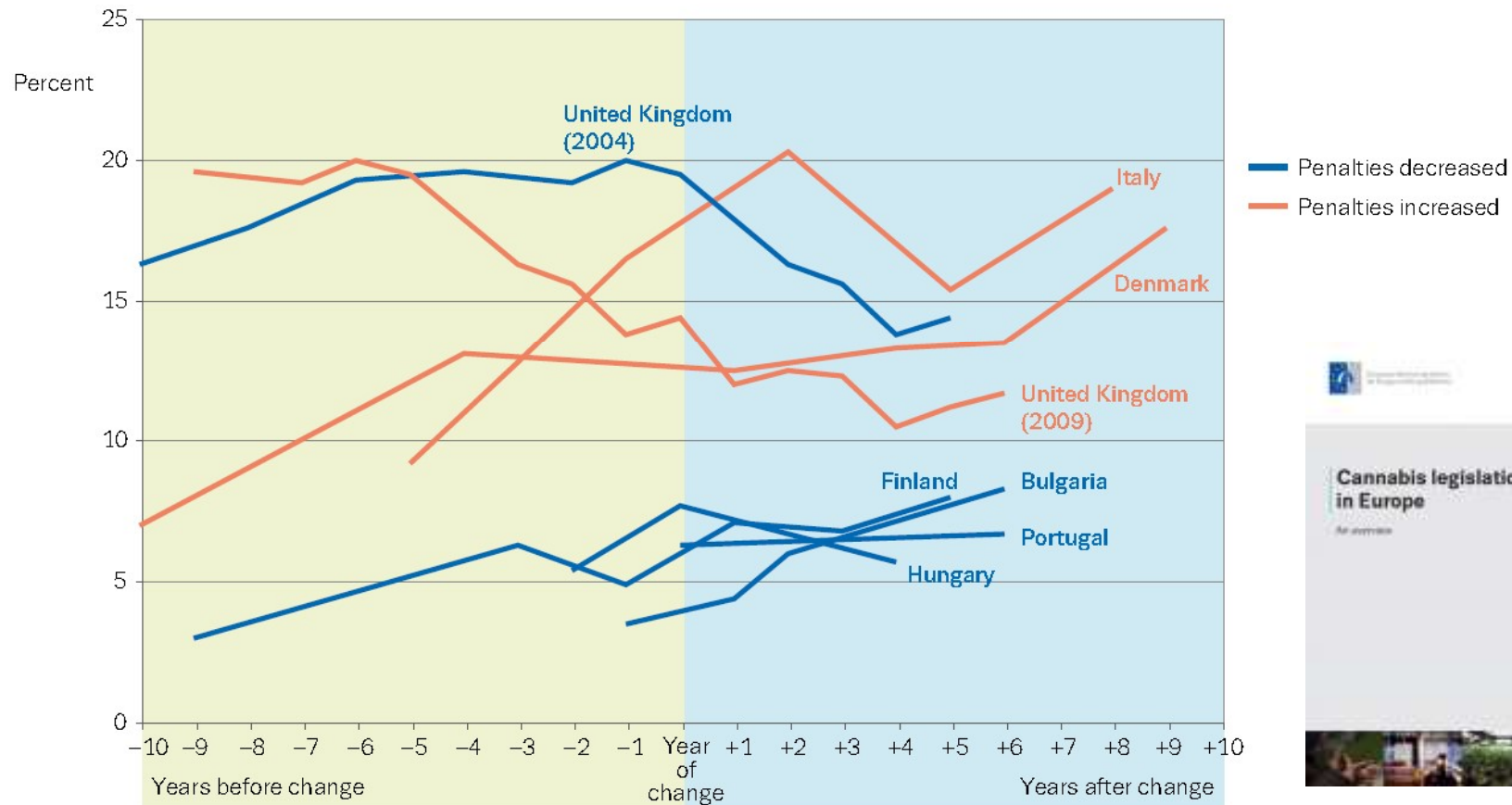

Vztah mezi (de)kriminalizací a mírou užívání

FIGURE 4

Cannabis use before and after changes in legislation in selected countries: use in previous 12 months among young adults (age 15–34)

> Diskuze o prahových množstvích drog

- > 2 protichůdné pozice
  - > co nejbliž k jedné (průměrné) dávce („konzumní držba“)
  - > co nejvíc, ať jsou pokryty uživatelské potřeby
- > Přehled důkazů:
  - > prahová množství jsou v různých zemích stanovena bez evidence-based principu
  - > nejasné principy stanovení
  - > nekonsistence mezi zeměmi
  - > nekonzistence mezi prahovými množstvími pro pěstování a držení substance

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2010). Threshold quantities for drug offences. Retrieved from <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index99321EN.html#T1>

Transnational Institute, & European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2011). TNI-EMCDDA expert seminar on threshold quantities, Lisbon – 20 January 2011.

> 2013: změna prahových množství

Drug	Množství "větší než malé" v Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.	Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu č. j. Tpjn 301/2013
Pervitin (metamfetamin)	>2 g	>1,5 g
Heroin (diacetylmorfin)	>1,5 g	beze změny
Kokain	>1 g	beze změny
Extáze(MDMA/MDA/MDEA)	>4 tablety nebo 0,4 g kryst. substance	beze změny
LSD	5 tripů, kapslí, tablet, krystalů	beze změny
Marihuana	>15 g suché hmoty	>10 g suché hmoty
Hašiš	>5 g	beze změny
Lysohlávky	>40 plodnic	beze změny

Mravcik, V. (2015). (De)criminalisation of possession of drugs for personal use - A view from the Czech Republic. *Int J Drug Policy*, 26(7), 705-707. doi:10.1016/j.drugpo.2015.01.022

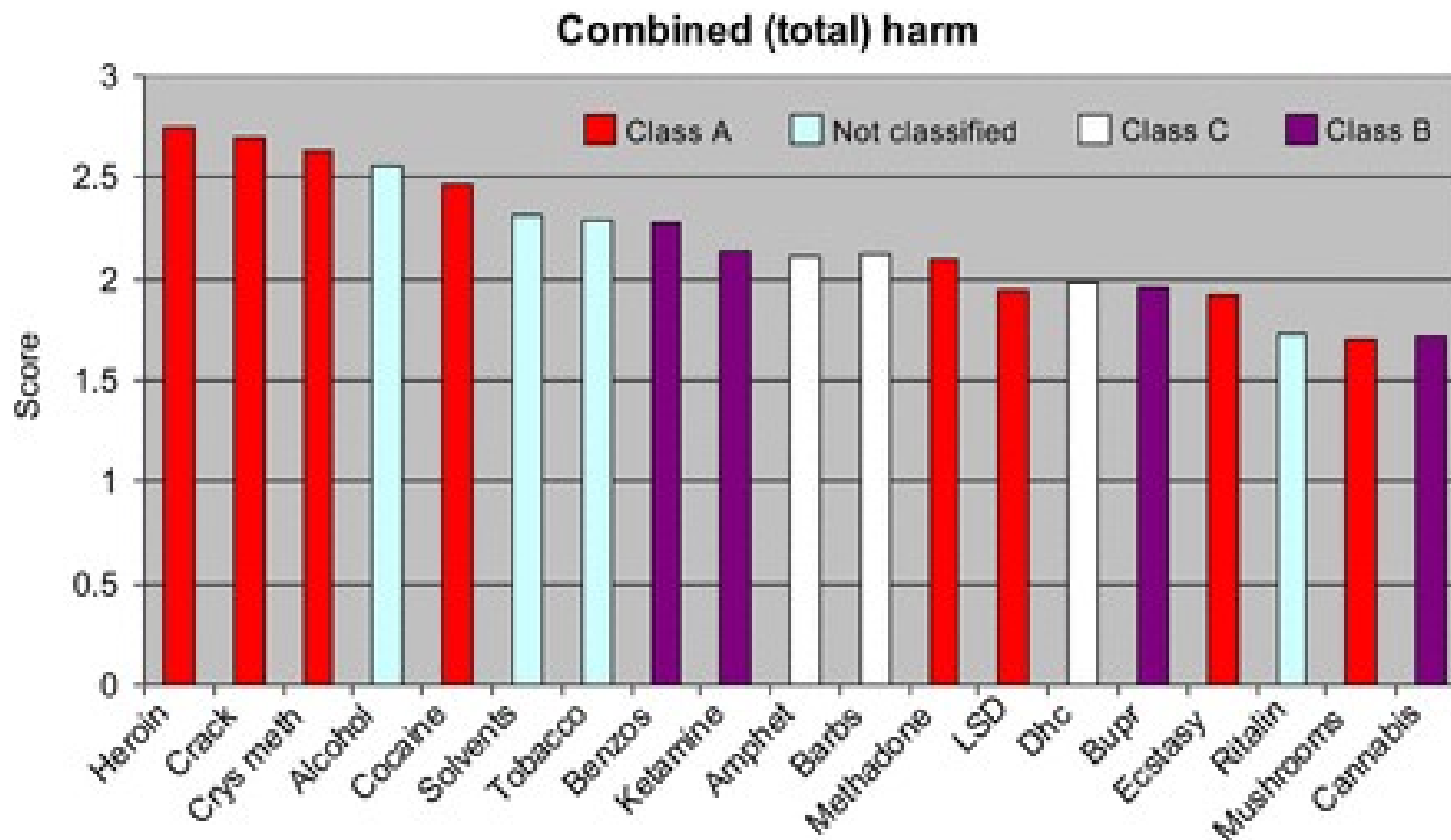

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Některé další „mylníky“ drogové politiky

Legální a nelegální drogy

Taylor, M., Mackay, K., Murphy, J., McIntosh, A., McIntosh, C., Anderson, S., & Welch, K. (2012). Quantifying the RR of harm to self and others from substance misuse: results from a survey of clinical experts across Scotland. *BMJ Open*, 2(4). doi: 10.1136/bmjopen-2011-000774

➤ Škodlivost různých návykových látek (4)

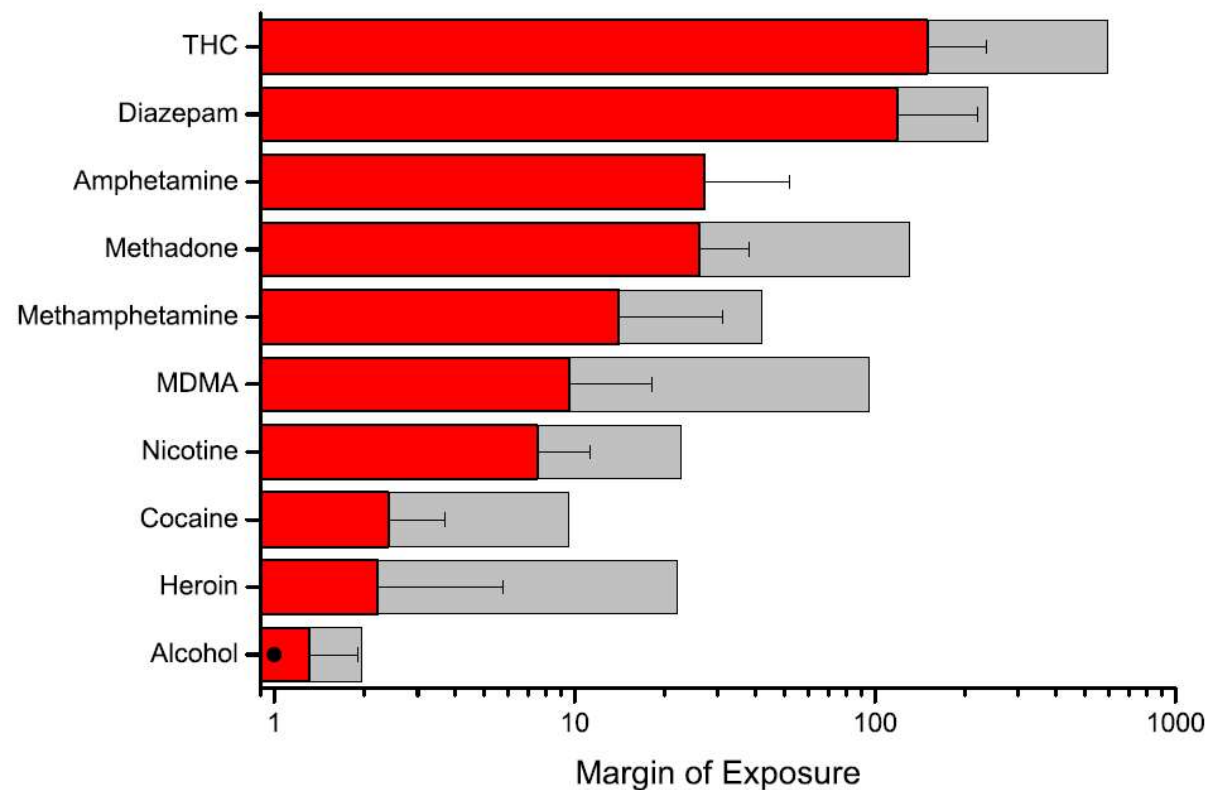

Figure 1 | Margin of exposure for daily drug use estimated using probabilistic analysis (left red bar: average; error bar: standard deviation; right gray bar: tolerant user; circle symbol (for alcohol): value based on human data).

Lachenmeier, D. W. & Rehm, J. (2015). Comparative risk assessment of alcohol, tobacco, cannabis and other illicit drugs using the margin of exposure approach. *Sci Rep*, 5, 8126.

SINGLE CONVENTION

ON

NARCOTIC DRUGS, 1961

As amended by the 1972 Protocol amending the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961,

RADEGAST

KAŽ

Krajinu trápí střídání
Radevast patří v ú
kapka smysl. Bohu

 napivosrozumem.cz

HOKEJ

E-SHOP

RADEGASTOVNY

SL

lny Pivovar
má totiž každá

Orální tabák (snus)

DIRECTIVES

DIRECTIVE 2014/40/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

of 3 April 2014

on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning the manufacture, presentation and sale of tobacco and related products and repealing Directive 2001/37/EC

(Text with EEA relevance)

CHAPTER III

Tobacco for oral use, cross-border distance sales of tobacco products and novel tobacco products

Article 17

Tobacco for oral use

Member States shall prohibit the placing on the market of tobacco for oral use, without prejudice to Article 151 of the Act of Accession of Austria, Finland and Sweden.]

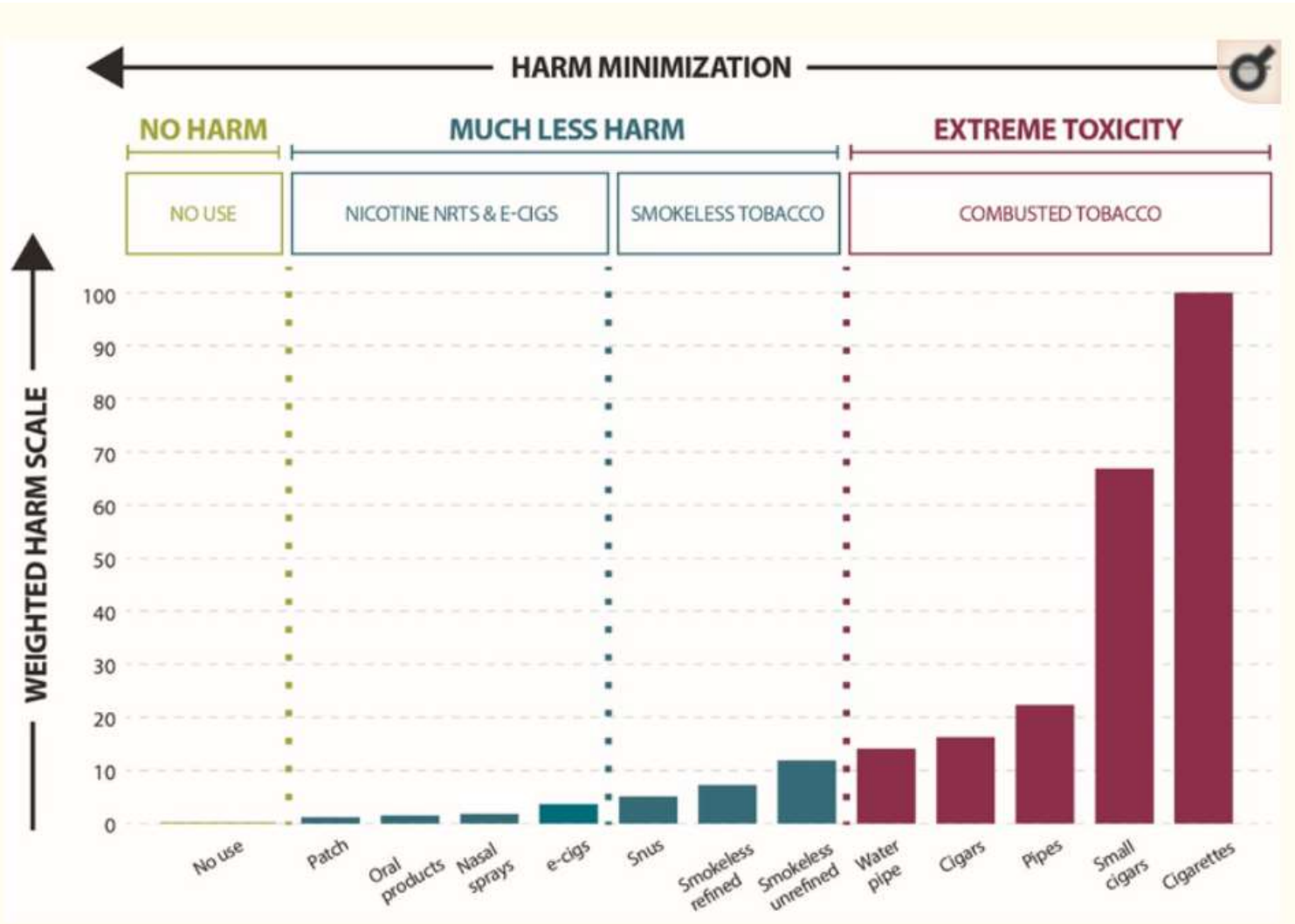
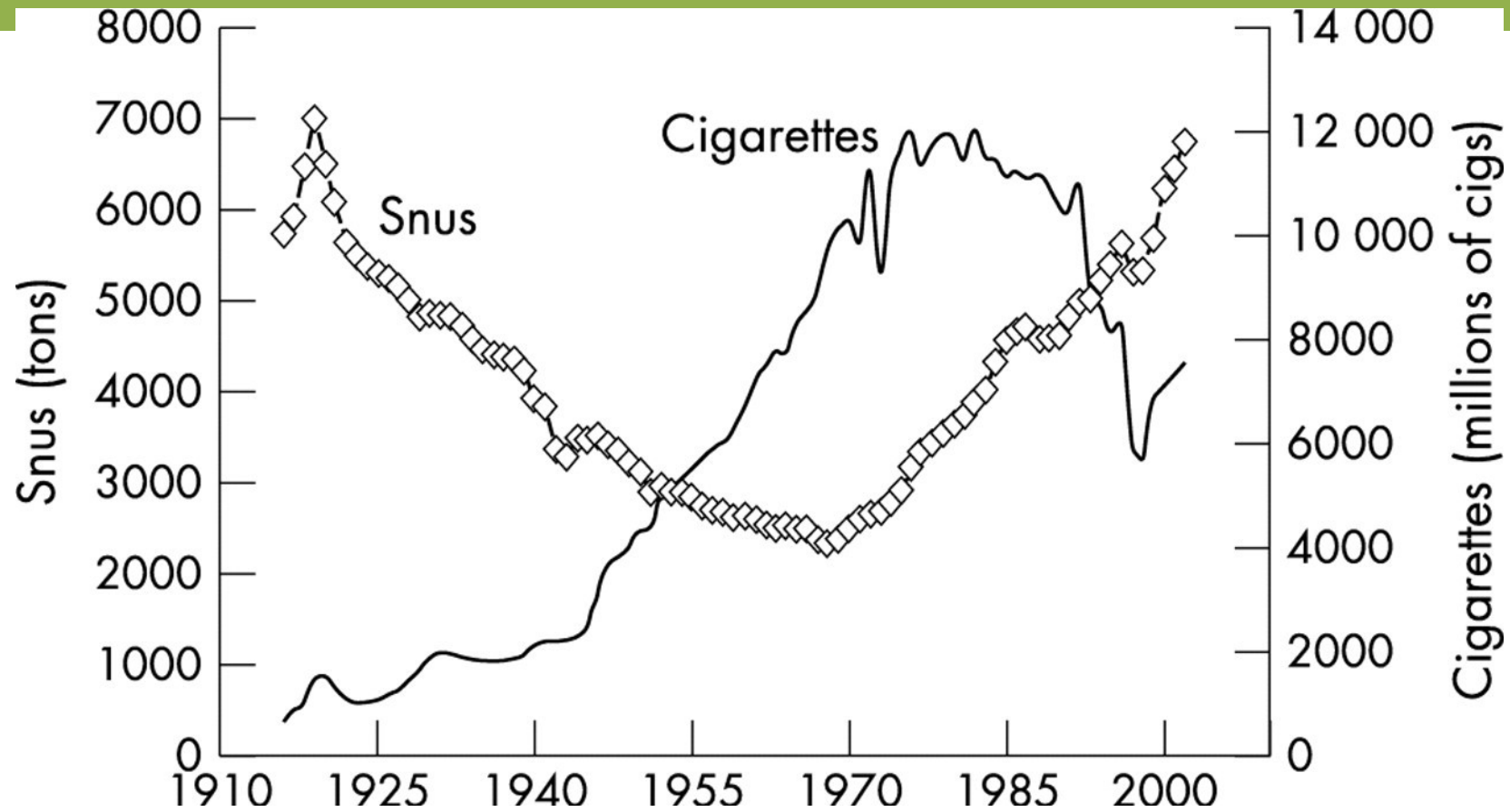

Figure 1.

Products along the harm minimization continuum. Adapted from Nutt et al., 2014 (77).

Abrams DB, Glasser AM, Pearson JL, Villanti AC, Collins LK, Niaura RS. Harm Minimization and Tobacco Control: Reframing Societal Views of Nicotine Use to Rapidly Save Lives. *Annu Rev Public Health*. 2018;39:193-213. doi:10.1146/annurev-publhealth-040617-013849

Sales of snus and cigarettes in Sweden 1916–2002 (source: Swedish Match 2003).

J Foulds et al. *Tob Control* 2003;12:349-359

**World Health
Organization**

Many of the long-term health effects of ENDS use are still unknown, there is growing evidence to demonstrate that these products are not harmless.

Addressing new and emerging products

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

**Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks
SCHEER**

Preliminary Opinion on electronic cigarettes

The SCHEER adopted this Opinion by written procedure on 23 September 2020.

Elektronické cigarety

9. Health risks of e-cigarettes

Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018

A report commissioned by
Public Health England

9.1 Key findings

One assessment of the published data on emissions from cigarettes and e-cigarettes calculated the lifetime cancer risks. It concluded that the cancer potencies of e-cigarettes were largely under 0.5% of the risk of smoking.

Comparative risks of cardiovascular disease and lung disease have not been quantified but are likely to be also substantially below the risks of smoking. Among e-cigarette users, 2 studies of biomarker data for acrolein, a potent respiratory irritant, found levels consistent with non-smoking levels.

Electronic cigarettes for smoking cessation

✉ [Jamie Hartmann-Boyce](#), [Hayden McRobbie](#), [Nicola Lindson](#), [Chris Bullen](#), [Rachna Begh](#), [Annika Theodoulou](#), [Caitlin Notley](#), [Nancy A Rigotti](#), [Tari Turner](#), [Ailsa R Butler](#), [Peter Hajek](#) Authors' declarations of interest

Version published: 14 October 2020 [Version history](#)

<https://doi.org/10.1002/14651858.CD010216.pub4> [↗](#)

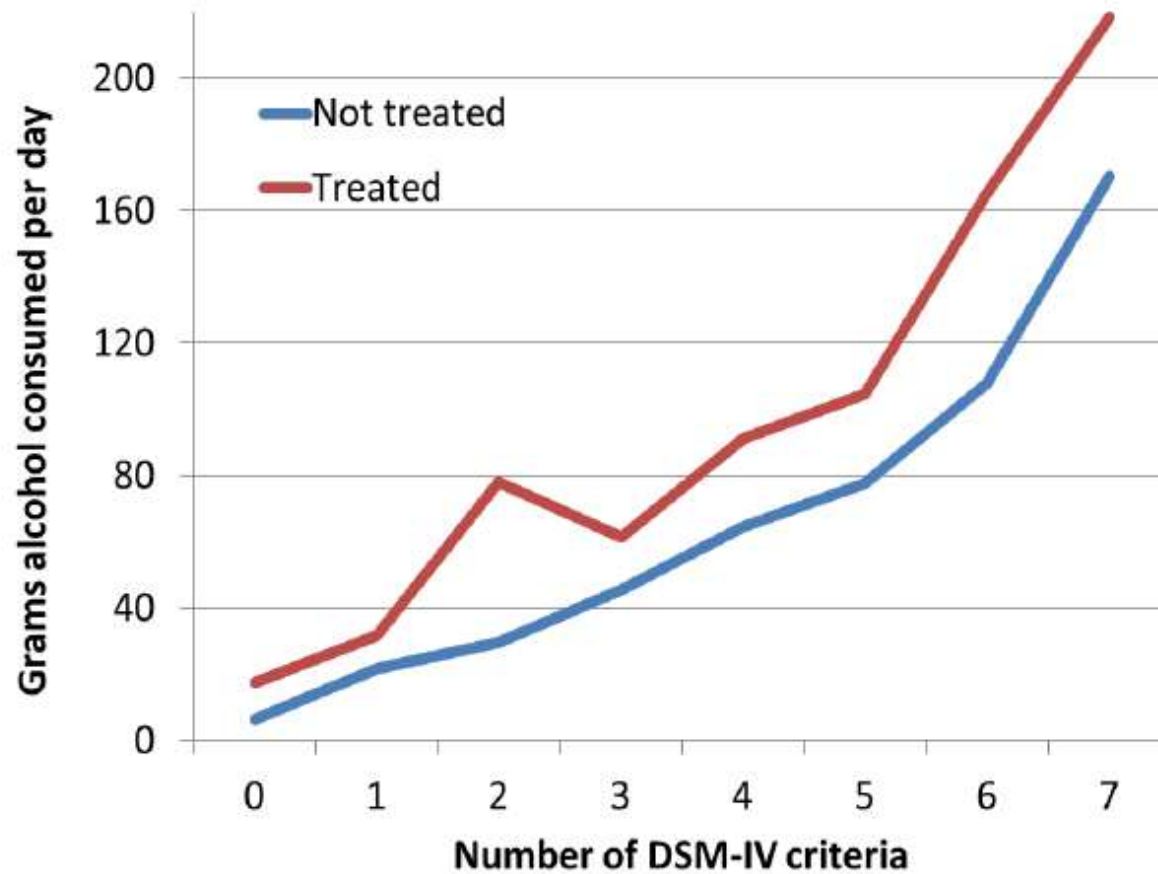
Authors' conclusions

There is moderate-certainty evidence that ECs with nicotine increase quit rates compared to ECs without nicotine and compared to NRT. Evidence comparing nicotine EC with usual care/no treatment also suggests benefit, but is less certain. More studies are needed to confirm the degree of effect, particularly when using modern EC products. Confidence intervals were wide for data on AEs, SAEs and other safety markers. Overall incidence of SAEs was low across all study arms. We did not detect any clear evidence of harm from nicotine EC, but longest follow-up was two years and the overall number of studies was small.

The main limitation of the evidence base remains imprecision due to the small number of RCTs, often with low event rates. Further RCTs are underway. To ensure the review continues to provide up-to-date information for decision-makers, this review is now a living systematic review. We will run searches monthly from December 2020, with the review updated as relevant new evidence becomes available. Please refer to the *Cochrane Database of Systematic Reviews* for the review's current status.

Alkohol

Rehm, J., Marmet, S., Anderson, P., Gual, A., Kraus, L., Nutt, D. J., Room, R., Samokhvalov, A. V., Scafato, E., Trapencieris, M., Wiers, R. W. & Gmel, G. (2013). Defining substance use disorders: do we really need more than heavy use? *Alcohol Alcohol*, 48, 633-40.

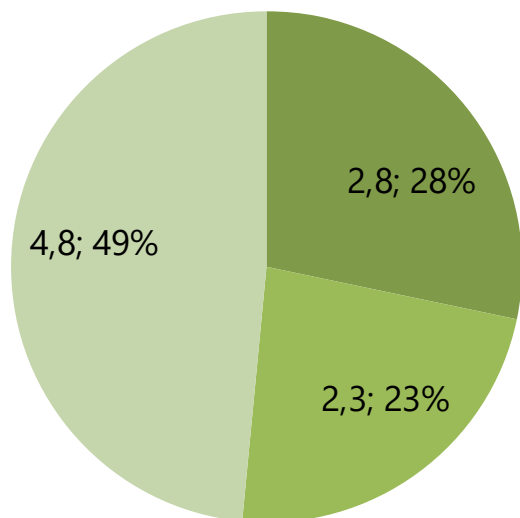
> Spotřební daně na alkohol

Nápoj	Objem standardní sklenice (l)	Obj. % etanolu	Hmotnost etanolu (g)	Spotřební daň (Kč)	Spotřební daň v přepočtu na 10 g etanolu
Víno	0,2	12	19	0,0	0,0
Pivo 10°	0,5	4	16	1,6	1,0
Pivo 12°	0,5	6	24	1,9	0,8
Lihoviny	0,05	40	16	6,5	4,0
Lihoviny z pěstitecké pálenice	0,05	40	16	3,2	2,0
Likérová vína	0,1	20	16	2,3	1,5
Cider	0,33	4,5	12	7,7	6,4
Hard Seltzer	0,33	4	11	7,7	7,0

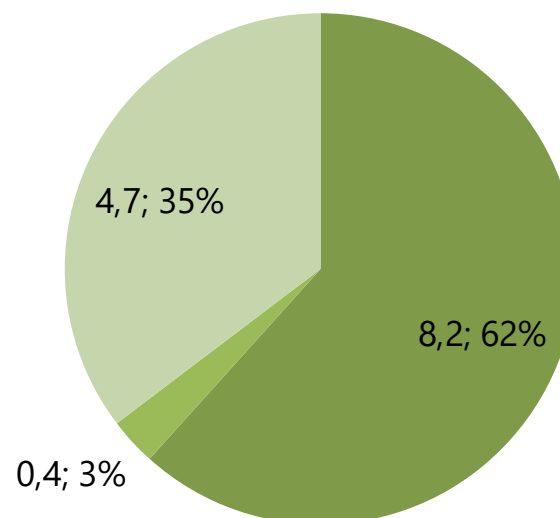
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

> Spotřební daně na alkohol

Spotřeba (litry etanolu/obyvatele)

Inkaso spotřební daně (mld. Kč)

- Destiláty
- Víno
- Pivo

> Závěr

- > Poznatky výzkumu a monitoringu hrají důležitou roli v politice v oblasti závislostí
- > Navzdory důležité a rostoucí roli vědy a výzkumu nejsou rozhodnutí v drogové politice vždy motivována vědeckými důkazy a vědecká doporučení a politika se mohou rozcházet
- > Stávající paradigmatata, ideologie, ekonomické zájmy mají stále rozhodující roli
- > Rutinní komunikace je klíč, komunikační kanály hrají důležitou roli
- > „Good governance“ – informované, kvalifikované řízení politiky
- > Okno příležitosti často vede ke kvalitativní změně politiky

xx

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Děkuji za pozornost!

mravcik.viktor@vlada.cz

www.drogy-info.cz

rvkpp.vlada.cz

www.vlada.cz